

Jedny zneklidňuje, v mnoha dalších budí nadšení a opravdový zápal pro Krista. Známy spisovatel, exercitátor a františkánský kněz RICHARD ROHR přijel nedávno přednášet do Prahy. Vyšetřil si chvíli i na rozhovor pro Katolický týdeník.

Ve své přednášce jste vyšel ze své knihy „Pád vzhůru – spiritualita pro obě poloviny života“. Uvažujete v ní, jak se stát zralým křesťanem.

Nejen zralým křesťanem, ale prostě zralým člověkem, ačkoli vycházím z křesťanské zkušenosti. Úvodem popisuji to, co jsem nazval první půl života, pak se věnuji přechodovému období a nakonec mluvím o druhé, zralé polovině. Tento jazyk jsem převzal od C. G. Junga: to, co děláme v první polovině života, je podle něj vytvářením našeho ega, úspěchu, víry. V knize to nazývám „schránkou“. Jenže cesta, kterou si v mládí vytyčíte, nikdy nefunguje – jak také říkají všechny mytologie i duchovní příběhy světa. Vždy dojde ke krizi, selhání, ponížení. Tehdy nastává přechodové období.

Pokud se nám toto „nevyhnutelné utrpení“ podaří překonat a přidržet se přitom toho, co bylo v našem životě dobré, projdeme do druhé půle a naši „schránku“ naplníme smyslem. Většina lidí však nepotká žádného průvodce, od něhož by se naučili, jak se svým selháním naložit. Stávají se tak zahořklými, rozhněvanými a mrzutými. Anebo falešně setrvávají v první polovině života, drží se toho, co se naučili jako děti, a stanou se velmi rigidními.

V církvi se o selhání a hříchu mluví často.

Umíme podle vás my katolíci svá selhání využít jako zkušenost vedoucí k duchovnímu růstu?

Neumíme. Křesťanství leckdy funguje spíše jako „transakční“, nikoli „transformační“ náboženství. Vysvětlím to: Jako katolicka máte jako „přechodové rituály“ svátosti. První svaté přijímání, biřmování, svatbu. To vše je transakce, výměna; projdete tím, ale samo o sobě vás to nenaučí, jak nakládat se svou slabostí a zklamáním. Když přijde krize, bez dobrého duchovního průvodce ji prostě nějak přetřpíte, ale už ji neproměňte, netransformujete. A pak ji budete dále předávat.

Nikdo nás totiž nenaučil, jak naši bolest proměnit. Definovali jsme ji jako hřích – něco, od čeho je potřeba se oprostit. Nikde nezaznělo, že se z ní máme i poučit. Říkávám lidem: Nezabavujte se bolesti, dokud se nedozvíte, jaké je její poselství. Zdravé náboženství je takové, které vám řekne, jak s bolestí naložit. Protože bolest v každém případě přijde.

Zdálo by se ale, že právě katolictví bude mít funkční nástroj, jak s bolestí zacházet...

Nechci být zbytečně negativní, ale dívejme se na fakta. Na války. Obě světové války přišly z nejkréštanštějšího kontinentu – z Evropy. Něco mi říká, že tu křesťanství dobře neodvedlo svou práci. Podívejme se na masivní opuštění křesťanství. Nevím, je-li to u vás stejné, ale mladí lidé v USA už křesťanství neberou vážně. Už proti němu ani nerebelují. Ignorují jej, protože nemluví k jejich duši, nepromlouvá k jejich niterným zkušenostem. Šestaosmdesát procent amerických katolíků opouští církev před dovršením třiaadvaceti let. A to už mají za sebou křest, první svaté přijímání i biřmování.

V České republice jste nejvíce znám díky svým myšlenkám o mužské spiritualitě. Co to vlastně je?

Když se mladý muž nebo mladá žena vydávají na duchovní cestu, každý z nich je fascinován jinými příběhy, životními vzory, praktikami. A my potřebujeme nalézt příběhy a symboly, které dávají smysl v mužském světě. Jinak se mladí muži vytrácejí z kostelů, protože pouhé nedělní setkávání a zpívání o Ježíši je tolik neláká.

Stávající katolická iniciace – tedy svátosti – podle vás nejsou dostatečné?

Otázka ale je, co jsme s nimi udělali. Já jsem kněz, křesťan, věřím v evangelium. Věřím v sílu svátostí. Mnohokrát jsme posadili lidi do kostelů, ale už jsme je neevangelizovali. Když

„Nezabavujte se bolesti, dokud se nedozvíte, jaké je její poselství. Zdravé náboženství je takové, které vám řekne, jak s bolestí naložit,“ říká americký františkánský kněz Richard Rohr.

Snímek Martina Houdek

jsem se jednou ptal skupiny amerických křesťanů, jak vzpomínají na své biřmování, vůbec si na ně nepamatovali. Nevím, zda se to ještě dělá, ale nám dal při biřmování biskup pohlavek. To je pozůstatek prastaré iniciace, tomu muž rozumí. Když dnes ale máme všude patos, varhany, svíčky a kadidlo, zájem mužů upadá.

Souvisí to i s přírodou. Historicky se všechny iniciační rituály, kterými se z chlapců stávali muži, odehrávaly v přírodě, nikoli uvnitř budov – vyvíjímaje Jana Křtitele a samotného Ježíše. Rituál uzavřený mezi čtyři stěny muže tolik nezasáhne.

Z kostelů se však dnes vytrácejí i ženy...

Tady hraje roli ještě něco dalšího: proč jsou v církvi na všech vedoucích místech muži? Proč byste jako žena měla vstupovat do společenství, kde ženy nemají žádné slovo? A je tu i vnější prezentace, způsob oblékání; nechci se nikoho dotknout, ale naše oblékání je androgynní. Muži v krajkách a ženských šatech. To není ani mužské, ani ženské. Není to ničím přitažlivé ani pro muže, ani pro ženy, nemá to žádný náboj.

Vlastně se tedy v praxi jednou týdně shromáždíme, zazpíváme si, zopakujeme naše společné vyznání – Kredo, kněz pak řekne „pokoj vám“ – a máme od křesťanství pokoj až zase do příští neděle. Místo toho, abychom odcházeli s jasným posláním, jasnou představou, co konkrétního bychom měli udělat.

Nepřemýšlíme podle vás o Bohu příliš rigidně?

Jsem navyklý mluvit nikoli o spiritualitě vycházející z Božího stvoření, nýbrž o spiritualitě založené na tom, co nazýváme prvotní hřích. V Genezi se pětkrát opakuje „a bylo to dobré“ – ale my raději začínáme příběhem o jablku, kdy se všechno začalo točit kolem hříchu. Duchovní se stali „manažery hříchu“. Jenže to nakonec nefunguje. Podívejte se na nás Američany: jsme chamtiví, na spotřebu zaměřeni kazisvětí, kteří nemají rádi Mexičany, černochoy, přistěhovalce a chudé lidi, ale kteří tvrdí, že milují Ježíše. Dvaosmdesát procent bílých křesťanů v USA volilo Donalda Trumpa.

Ten je ale také křesťan...

Ale prosím vás! Ovšem mezi katolíky ho volilo padesát dva procent – samí bílí katolíci muži. Tito lidé ale nemilují Ježíše – milují Ameriku. To se zapíše do historie jako rozsudek nad americkým křesťanstvím. Proč mluvím tak tvrdě? Není čas jen tak si na něco hrát. Nikdy se nedostaneme zpět k evangeliu, k našemu sku-

tečnému poslání, k prostotě života, budeme-li místo o vnitřní cestu usilovat o vnější kontrolu. Je mi jasné, že způsob, jakým mluvím, je na hraně a dost lidí to naštvě. Jenže kdybych si tu jen tak něco hezky povídal, nikdo mě nebude poslouchat, nikdo mi neuvěří. To už radši polovinu lidí naštvu, když budu vědět, že ta druhá polovina pochopí.

V Evropě je velkým tématem krize mužství.

Nenastává tato krize i kvůli tomu, že západní společnost postupně svazuje všechny tradiční způsoby, jak dát mužnost najevo, počínaje bojem a konče pitím nebo sexem?

S tím lze souhlasit. Jenže sex, pití ani násilí nikdy nepředstavovaly skutečnou iniciaci. Jen falešně uvedení do dospělosti. Proto tu dnes máme muže, kteří jsou stále dětmi a kteří si myslí, že se stanou dospělými, když se opijí. V mužské spiritualitě rozlišuji čtyři archetypy: válečník, král, mudrc a milenec. Ten, kterého jste zmínila, macho a tvrdák, je válečník. Ale to je jen čtvrtina koláče. Chybí iniciace těch zbývajících tří rolí. Katolická církev v křestním obřadu pomazává na kněze, proroka a krále. Základ máme. Jen nám občas ještě chybí uvedení k tomu, jak se také stát milující lidskou bytostí.

Leckterá žena by vám řekla, že „krize mužství“ souvisí s tím, že muži nedokážou přijmout svoje povinnosti.

Muž je od přírody více sebestředný. Rituály uvedení do mužství jsou tak univerzální právě proto, že kultura za kulturou po celém světě zjišťovaly, že muž nedospěje, dokud k tomu není donucen. Pokud muž nebude proveden po cestě bezmoci, nebude přinucen spatřit i své slabé stránky, vždy bude svou sílu zneužívat a řešit jen kariéru, vzhled, auto a peníze. Mužská iniciace spočívá v tom, aby dokázal vykročit do druhé poloviny života.

Takže zatímco ženské rituály ukazovaly dívkám, že jejich tělo je dobré, jedinečné, cenné a že je nemají dát prvnímu chlapci, který o ně projeví zájem – tedy pozvedaly ženu výš, mužské obřady usilují o to, srazit muže dolů z jeho arogance a individualismu. Muž, který toto poselství opravdu pochopí, je pak schopen „sestoupit dolů“, kde se setkává s lidmi, se svou manželkou a dětmi jako rovným, přítelem, služebníkem, nikoli jako tyranem.

Jaké příběhy podle vás fascinují ženy? Jak by měla vypadat ženská spiritualita?

Především musím říci, že mi jako muži nepřísluší o ženské spiritualitě příliš mluvit. V první

řadě jde o to, uznávat ženskost jako rovnocennou s mužskostí, ženskou cestu rovnocennou s cestou mužskou. Teprve nedávno se podařilo prohlásit Hildegardu z Bingen učitelkou církve. Proč až po tolika staletích? Protože byla žena. Dnes čteme její dílo a vidíme, že je to první liga. V anglofonním světě je takovým příkladem Juliana z Norwiche: prvotřídní katolická mystička, o níž však většina křesťanů ještě před dvaceti lety neslyšela. V USA máme spousty řeholnic, které jsou skvělými lidry i teoložkami.

Ale my muži se bojíme silných žen, protože si myslíme, že jsme silnější, a když nám tuto představu někdo nabourá, nese-me to nelibě. Takže dosud jsme ženám nedávali slovo, o autoritě ani nemluvě. Zatím jsme tak ve čtvrtině cesty, abychom vám přiznali stejnou energii, autoritu a moudrost.

Někteří katolíci o vás říkají, že se nedržíte církevního učení, dávají vám všelijaké nálepky. Jiní se zase na vaše knihy odvolávají, aby obhájili své bláznivé nápady. Jak se s tím vyrovnáváte?

Teď to bude vypadat, že se vychloubám, ale já jsem v podstatě dost ortodoxní katolík. Jen na to jdu z neobvyklého úhlu. Padesát let nad křesťanstvím přemýšlím a nechci opakovat nějaká klišé. Vždy si kladu otázku: Co ta a ta slova doopravdy znamenají? A co znamenají v mém životě? Někteří ze mě chtějí dělat rebela, obrazorce, ezoterika. Já se ale opírám o učitele církve, koncily, mystiky. To není ezoterika, to je církevní tradice. Řada mých kritiků, kteří se hlásí k tradici, z ní ve skutečnosti znají jen Tridentický koncil.

V církvi dnes sledujeme celý proud tíhnutí k prvotní církvi, k evangeliu. Máte stejnou ambici?

Nemyslím, že je takové hledání úplně běžné. Ale já se o to určitě snažím.

ALENA SCHEINOSTOVÁ,
překlad Pavel Bartůšek

P. RICHARD ROHR OFM (nar. 1943) je americký františkánský kněz, spisovatel a exercitátor. V USA inicioval charismatickou obnovu. V roce 1986 založil v Novém Mexiku Centrum pro akci a kontemplaci. Kromě služby v domovské komunitě přednáší po celém světě, naši zemi navštívil už několikrát.